

ZOSTAVTE STROJ S PRÍSLUŠENSTVOM, KTORÝ DOKÁŽE OBNOVOVAŤ A VYRÁBAŤ MEDZE

Ing. Martin Kováč

Splnomocnenec vlády Slovenskej republiky pre územnú samosprávu, integrovaný manažment povodí a krajiny. Jeho cieľom je riešenie zásadných otázok rozvoja územnej samosprávy, komunálnej reformy, prijatie a realizácie systémových opatrení na znižovanie povodňových rizík, rizík sucha a adaptácia krajinskej štruktúry na zmeny klímy v Slovenskej republike.

Hlavným dôvodom obnovy medzí na poľnohospodárskej pôde je monokultúrna poľnohospodárska pôda, vysoká pôdna erózia, zlepšenie ekologickej stability poľnohospodárskej krajiny a potreba zadržiavania vody a vlhky v poľnohospodárskej pôde. Dnes sa s pravidelnosťou stretávame s tým, že poľnohospodárska pôda sa pri búrkach navalí do obce, zaleje ulice, rodinné domy či kanalizácie. Tento stav neprospieva nikomu. Poľnohospodárska pôda sa ochudobňuje o svoju najcennejšiu časť, obciam a obyvateľom opakovane vznikajú škody na majetku. Dažd'ová voda z územia zároveň rýchlo odíde, a pretože odtečie, o to viac chýba v inej časti roka, keď absentuje vlaha a zrážky. Nevhodne k tomu prispieva aj zhutnenie pôd, ktoré sa postupne zväčšuje orbou alebo uplatňovaním ťažkej mechanizácie.

Riešením tohto stavu je nielen zmena oseedného postupu, zatrávnenie ornej pôdy na svahoch a uplatnenie citlivých hospodárskych postupov (bezorbové metódy, mulčovanie, zalesnenie pustnúcich pôd trvalými alebo rýchlorastúcimi porastmi a pod.), ale najmä vytvorenie novej vhodnej štruktúry krajinných prvkov a prirodzených bariér v otvorenej poľnohospodárskej krajine. Takouto prirodzenou bariérou sú aj medze. Medze v minulosti spomaľovali erózne procesy a umožňovali vo väčšej miere zadržiavať vodu v rámci jednotlivých poličok. Historické medze v mnohom aj kopírovali hranice pozemkov a ich vlastníctva. Na rozdiel a zároveň popri historických medziach však na veľkých monokultúrnych poliach treba obnoviť vo veľkom rozsahu moderné medze.

Povodeň Krivany - voda z poli

Sypaná kamenná prehrádzka

Sypaný kamenný sklz

Zasakovací pás

Zasakovacie jamy na zväžnici

Kamenná kalová jama ako prehrádzka

Prvé skúsenosti s obnovou medzí vznikajú v rámci Programu revitalizácie krajiny, do ktorého je zapojených viac ako 200 obcí. V obciach sa v rámci programu realizujú rôzne vodozádržné, protierózne a rekultivačné opatrenia, ktoré majú najčastejšie charakter terénnych úprav a práce s miestnym materiálom – zeminou, žrdovinou a kameňom, v niektorých prípadoch ide aj o drôtokamené štruktúry. V obciach zapojených do týchto projektov sa v mnohých prípadoch začali uplatňovať vsakovacie resp. zasakovacie pásy. Ich funkcia spočíva najmä v zachytení prvého návalu dažďovej vody, ktorá sa transformovala do povrchového odtoku.

Potreba obnovy medzí spočíva najmä v tom, že nestačí zadržiavať vodu a robiť protierózne opatrenia pod poľnohospodárskou pôdou, ale tvoriace sa štruktúry povrchového odtoku na poľnohospodárskej pôde treba brzdiť už priamo na poliach, vytvorením vhodnej štruktúry pričných vodozádržných a protieróznych bariér.

Je to príležitosť pre nasadenie a nové využitie strojevej a traktorovej techniky, stavebných strojov a ich príslušenstva. Som presvedčený, že väčšina firiem, ktoré takéto stroje vyrábajú, by za

použitia existujúceho príslušenstva vedela veľmi rýchlo zostaviť stroj schopný vytvárať vhodné medze už jedným prejazdom po poľnohospodárskej pôde, najvhodnejšie po vrstevnici. Môže ísť o vyhrnutie brázdy a jej súčasné pritlačenie a zavalcovanie do tvaru medze. Dá sa to aplikovať aj s geotextíliou, rovnako aj bez nej, so zatrávnením a pod. Pri udržaní vrstevnice môžu strojom pomáhať navigačné GPS systémy. Dobře zostavený stroj a príslušenstvo dokáže takto podľa môjho odhadu vyrobiť alebo obnoviť aj niekoľko kilometrov medzí denne. Obnova medzí sa tak môže stať významnou pomocou v protieróznej ochrane, v zlepšovaní vlhkostného režimu pôd, v zlepšení ekologickej stability a diverzity krajiny. Určite prispieje k zlepšeniu obrazu krajiny, je súčasťou krajinytvorby. Ide o krajinné prvky, ktoré pomáhajú všetkým subjektom v území a svojou veľkosťou neznižujú možnosť hospodárenia na pôde, naopak, prinášajú viac stability do výnosov a zachovávanie produkčného potenciálu pôdy. Samotné medze by sa na veľkých poliach mohli budovať a obnovovať v závislosti od sklonitosti a charakteru pôdy. Odhadom by mohla byť jedna medza raz za 100 metrov na rovinnom teréne a v prípade sklonitého teré-

Garnisáž v toku

nu raz za 40, 50 alebo 60 metrov. Ďalšou etapou a možnosťou je tvorba a obnova terás na poľnohospodárskej pôde, ktorá môže byť kombinovaná s vysadením drevín, remízok alebo ostrovčekov zelene. Ak sa vaša spoločnosť zaoberá dodávkou, výrobou alebo vývojom stavebných a poľnohospodárskych strojov a mechanizmov, mohli by ste sa stať priekopníkom v zavádzaní strojov a mechanizmov do veľkoplošnej revitalizácie krajiny. Podelte sa o svoje skúsenosti, ukážte aj iným, že to ide, a napíšte nám. Radi sa podelíme s farmármi o váš názor, ak to pôjde a bude možné obnovovať moderné medze v poľnohospodárskej krajine Slovenska.

www.krajina.gov.sk